

HAVACILIK SEKTÖRÜNDE YER HİZMETLERİ EĞİTİMLERİNİN STANDARDİZASYONUNA YÖNELİK BİR ÇALIŞMA: ÜNİVERSİTE-SEKTÖR İŞBİRLİĞİ MÜMKÜN MÜ?

A STUDY ON STANDARDIZATION OF GROUND SERVICES TRAININGS
IN THE AVIATION SECTOR: IS A UNIVERSITY-SECTOR COLLABORATION
POSSIBLE?

Doç. Dr. Mustafa Kemal YILMAZ

Samsun Üniversitesi Sivil Havacılık Yüksekokulu, Havacılık Yönetimi Bölümü,
ORCID: 0000-0002-1533-8990

Özet

Havacılık sektöründe mesleki eğitimlerin birtakım standartlara ve sertifikalandırma süreçlerine bağlı olması, Türkiye’deki üniversiteler tarafından verilen havacılık eğitimlerinin bu gereklilikleri ne ölçüde karşıladığı sorusunu akla getirmektedir. Bu kapsamda Türkiye’de yer hizmetleri alanında havacılık eğitimi veren üniversiteler araştırmanın ana konusunu oluşturmaktadır.

Bu çalışma ile; havacılık sektöründe yer hizmetleri alanında üniversite-sektör işbirliğini sağlayabilmek ve istihdam sürecine katkı sunabilmek için eğitim süreçleri araştırılmakta ve bir model önerisi sunulmaktadır. Bu minvalde, yer hizmetleri alanında üniversitelerin mesleki eğitim verebilmek için hangi gereklilikleri karşılaması gerektiği, eğitim süreleri ve eğitim içeriklerine ilişkin detaylı bir içerik analizi yapılmıştır.

Çalışmanın, yer hizmetleri alanında insan kaynaklarının, sektörün ihtiyaçlarına uygun bir şekilde uluslararası ve ulusal standartlara uygun olarak yetiştirilmesi, kamuya ve özel şirketlere ait tüm kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılabilmesi, istihdam sürecinin tüm paydaşlar özelinde kolaylaştırılabilmesi için katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yer Hizmetleri, Eğitim, İnsan Kaynakları, Üniversite, Sektör, İşbirliği, Havayolu, Havacılık, İstihdam

Abstract

Vocational training in the aviation industry depends on standards and certification processes. Currently, the question arises to what extent the meets the aviation training provided with these requirements by universities in Turkey. In this context, universities lecturing education in the field of ground handling in Turkey are the main subject of the research.

With this study; In order to ensure university-sector collaboration in the field of ground handling services in the aviation sector and to contribute to the employment process, training processes are researched and a model proposal is presented. In this context, a detailed content analysis has been made regarding what requirements universities must meet in order to provide vocational training in the field of ground handling services, training periods and training contents.

In this respect; this study are expected to contribute to the training of human resources in the field of ground handling, in accordance with international and national standards and with

the needs of the sector, to use all resources belonging to public and private enterprises effectively and efficiently, and to facilitate the employment process for all stakeholders.

Keywords: Ground Handling, Training, Human Resources, University, Sector, Collaboration, Airline, Aviation, Employment

1. GİRİŞ

Küreselleşmeyle birlikte; ülkeler arasındaki ürün, sermaye ve emek transferinde yaşanan hareketliliğin artması, ekonomik ilişkilerin gelişmesine, dünya ölçeğinde karşılıklı etkileşimlerin yoğunlaşmasına ve yaygınlaşmasına olanak sağlamıştır (Demirbilek, 2018; Sucu, 2021a).

Küreselleşmenin bir sonucu olarak yaşanan teknolojik gelişmeler, serbest pazar yapısı, müşteri taleplerindeki değişimler ve yoğun rekabet işletmelerin yaşam sürelerini etkileyen en önemli faktörlerin başında gelmektedir (Becker & Gerhart, 1996; Sucu, 2021b). Nitekim havacılık sektörü de bu süreçte gerek küreselleşmenin gerek glokalleşmenin etkisiyle hızlı bir büyüme trendi içine girmiştir.

Havacılık sektöründe 1980’li yıllarda Amerika’da başlayan serbestleşme hareketi hızla tüm dünyaya yayılmış, 2000’li yılların başından itibaren ülkemizde yaşanan gelişmeler ile Türkiye; sivil havacılık alanında önemli atılımlar yapmıştır. Yolcu sayısından, uçak trafiğine; uçuş noktalarındaki artıştan, modern havalimanlarının kurulmasına; yer hizmetleri sektöründeki ilerlemelerden, havacılık teknolojisi ve altyapısındaki gelişmelere kadar; Türk sivil havacılığı, küresel ölçekte faaliyet gösteren bir alan haline gelmiştir (SHGM, 2016).

Sivil havacılık sektöründeki tüm faaliyetler; uluslararası mevzuat, standart ve kurallara uygunluk olarak yürütülmektedir. Ülkemiz; taraf olduğu uluslararası anlaşmalar, konvansiyonlar ve ikili işbirlikleri sebebiyle, bu anlaşmalardaki standartlara uygunluk açısından belli periyotlarda sürekli olarak denetlenmektedir. Diğer sektörlerle nazaran, havacılık sektöründe denetim mekanizmasının bu denli mühim olmasının nedeni, sektörün emniyet ve güvenlik standartlarına uyum sağlamak zorunda olmasından kaynaklanmaktadır. Havacılık sektöründeki tüm paydaşlar tarafından emniyet ve güvenlik en üst düzeyde algılanmakta ve tüm bu standartlar ilkeler çerçevesinde belirlenmektedir (Çemberci & Onursal, 2017).

Havacılık sektöründe ulusal ve uluslararası standartlara uygun kalifikasyonda personel yetiştirilebilmesi ve istihdam edilebilmesi için çalışan adaylarının görev alacakları işlerle ilgili uzmanlık alanlarına göre eğitim ve sertifika almaları gerekmektedir. Ancak bu eğitimler havacılık alanı ile ilgili olduğundan havacılık alanı dışında diğer sektörlerde istihdam edilebilme olanağı sağlamamaktadır (Macit & Macit, 2017).

Havalimanlarındaki operasyonel hizmet sürecinin önemli bir ayağını oluşturan yer hizmetlerinde de; uluslararası kurallar, şirketlerin kendi kuralları, ulusal yasalar olmak üzere uyulması gereken bir kurallar bütünü işlemektedir (Bilkay, 2020: s.24). Bu açıdan havacılık sektöründe istihdam edilecek insan kaynağının eğitim süreçlerine azami hassasiyet gösterilmesi gerekmektedir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Yer Hizmetleri, havacılık sektörünün en önemli alt bileşenlerinden biri olup, uçuş öncesi ve sonrası tüm süreçleri; havalimanında yolculara yönelik verilen hizmetlerden, uçaklara verilen hizmetlere, uçuşa kabul işlemlerinden, yolcuların karşılanmasına, uçakların yüklenmesi ve boşaltılmasından kargo işlemlerine kadar tüm operasyonel süreçleri kapsamaktadır.

Yer Hizmetleri, kendi içerisinde birçok alt uzmanlık alanını barındırmakta ve bu alanların hepsi kendi içerisinde birtakım mesleki eğitimleri ve sertifikalandırma süreçlerini beraberinde getirmektedir. Havacılık sektörünün yapısı gereği, çalışılan birimin gerektirdiği mesleki temel eğitimlerin alınması ve personellerin sertifikalandırılması gerekmektedir. Tüm bu süreçlerin standartlara uygun olarak yürütülüp yürütülmediği de gerek uluslararası gerek ulusal otoriterlerce belli periyotlarda denetlenmektedir.

Son yıllarda; ülkemizde, üniversite/lise düzeyinde havacılık alanına ilişkin birçok bölüm ve program açılmış, sektörün ihtiyaç duyduğu personel gereksiniminin bir kısmı bu alanlardan karşılanmıştır. Bu bölümlerden mezun olan öğrencilerin bazıları belli başlı uzmanlık alanlarında sertifikalı eğitim alma imkanına sahip olmuşlardır. Ancak sivil havacılık alanında üniversitelerde eğitim gören öğrencilerin çok az bir kısmı bu eğitimlere erişebilmektedirler. (Çemberci & Onursal, 2017)

Sivil havacılık alanında eğitim veren kurum ve kuruluşların gerek kendi kurumsal özellikleri, gerek ticari kaygılarına göre şekillendirdikleri eğitim müfredatları kurumdan kuruma farklılık göstermektedir. YÖK’e bağlı eğitim kuruluşlarının Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünün denetiminden bağımsız olması ve bağlayıcı ortak bir müfredatın olmaması havacılık eğitimlerinin standart hale getirilmesini engellemektedir (Macit & Macit, 2017)

Diğer taraftan eğitim kurumlarının sektördeki hızlı gelişmeyi karşılayabilecek nitelikte altyapıya sahip olmamaları, havacılık sektörüne insan kaynağı yetiştiren okulların yetersizliği, ve buna bağlı olarak nitelikli eğitmen sayısındaki eksiklikler önemli sorunlar olarak görülmektedir (Macit & Macit, 2017).

Havacılık sektörünün gerek nitelik gerek nicelik bakımından ihtiyaç duyduğu insan kaynağının temini için, tüm paydaşların; gerek kamu kurum ve kuruluşları, gerek özel sektör temsilcileri ile bu sürece dahil olması ve sektörün hassasiyetlerine uygun yeni bir eğitim/uygulama modeli ile bu sektöre destek olması beklenmektedir (Demir, 2016).

Tüm bu süreçte insan kaynağının doğru bir şekilde planlanması ve süreçlerin buna göre yönetilmesi gerekmektedir. Değişime adapte olan ve sürekli öğrenmeye açık insan kaynağının yetiştirilebilmesi için eğitim olmazsa olmaz bir gerekliliktir. Havacılık sektörü gibi emek yoğun sektörlerde arzu edilen ekonomik sonuçlara ulaşabilmek için insan odaklı politikalar önceliklenmeli ve buna göre bir planlama yapılmalıdır. (Karakütük, 2012: 24; Somuncu, 2019)

Son yıllarda, hızla gelişmekte olan havacılık sektöründe nitelikli insan kaynağına duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Mesleki yeterliliklerin yanı sıra yabancı dil bilgisi de insan kaynağı istihdamında nitelik açısından işverenler için önem arz etmektedir. İngilizce dilinin bu denli önemli olmasının sebebi ise; havacılıkta geçerli uluslararası dilin İngilizce olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, sektörde çalışanların, hangi pozisyonda çalışırlarsa çalışsınlar İngilizce dışında başka bir yabancı dil bilmeleri tercih edilebilirliklerine katkı sağlamaktadır. Yer hizmetleri personellerinin işe alım süreçlerinde de uzmanlık alanlarına göre farklılık gösteren yabancı dil bilgisi sınavları yapılmaktadır. (Güler, 2010; Somuncu, 2019).

Tablo 1. Havalimanı Trafik Hacminin Doğrudan İstihdam Üzerindeki Etkisi

Havalimanı Büyüklüğü	Doğrudan İstihdam
1 milyondan az trafik hacmi	1000 trafik hacmi 1,2 istihdam
1 milyon - 10 milyon trafik hacmi	1000 trafik hacmi 0,95 istihdam
10 milyon üzeri trafik hacmi	1000 trafik hacmi 0,85 istihdam
Aktarmalı Uçuşlar	Direk uçuşlara göre %3 az istihdam
İndirimli Havayolları	Diğerlerine göre %20 az istihdam

Kaynak: (ACI, 2015; aktaran: Demir, 2016).

ACI Europe (2015) tarafından yapılan bir araştırmada havalimanlarının trafik hacmi arttıkça bu durumun doğrudan yaratılan insan kaynağı istihdam hacmi üzerinde etkisi olduğunu göstermektedir. Demir (2016)'ın Atatürk Havalimanı ile İstanbul Havalimanı için 2018 – 2028 yıllarını baz alarak geleceğe yönelik yaptığı bir tahmin araştırmasında ise; diğer uzmanlık alanlarının yanı sıra Yer hizmetleri alanında ihtiyaç duyulan personel ihtiyacının yaklaşık 2,5 katına çıkacağı öngörülmektedir.

Buradan hareketle; sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli personel gereksiniminin karşılanabilmesi için verilen eğitimlerin kalifikasyonunun artırılması, ulusal ve uluslararası standartlara uygun hale getirilmesi, sadece özel eğitim kuruluşları üzerinden değil, halihazırda bu alanda eğitim veren yükseköğretim kurumlarının da sürece dahil edilerek bir planlama yapılmasını elzem kılmaktadır.

3. YÖNTEM

Çalışma kapsamında; havacılık sektörünün ulusal ve uluslar arası standartlara göre faaliyet gösteren nitelikli bir alan olması sebebiyle, resmi otorite olan Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün belirlemiş olduğu gereklilikler üzerinden Yer hizmetleri eğitimi veren yükseköğretim kurumlarına yönelik bir durum analizi yapılmıştır. Bu çalışma ile; havacılık sektöründe yer hizmetleri alanında üniversite-sektör işbirliğini sağlayabilmek ve istihdam sürecine katkı sunabilmek için eğitim süreçleri araştırılmakta ve bir model önerisi sunulmaya çalışılmaktadır. Bu minvalde, yer hizmetleri alanında üniversitelerin mesleki eğitim verebilmek için hangi gereklilikleri karşılaması gerektiği, eğitim süreleri ve eğitim içeriklerine ilişkin detaylı bir içerik analizi yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Yer hizmetleri eğitimi veren yükseköğretim kurumları oluşturmaktadır.

Bu çalışma ile Türkiye'de havacılık alanında (yer hizmetleri) eğitim veren üniversitelerin mevcut durumu değerlendirilmiş, eğitim müfredatlarını SHGM gerekliliklerine, sektörün ihtiyaç duyduğu niteliklere ve ulusal/uluslararası standartlara uygun olarak hazırlayıp hazırlamadıkları incelenmiştir. Ayrıca, mesleki eğitime ilişkin herhangi ulusal veya uluslararası bir kurum aracılığıyla akredistasyona sahip olup olmadıkları araştırılmıştır.

4. BULGULAR

Türkiye'de kamu ve vakıf üniversiteleri içerisinde (Tablo 2) yer hizmetleri alanında (Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği) eğitim veren 38 üniversitenin olduğu görülmektedir. Bu üniversitelerin oluşturduğu eğitim içerikleri, ders müfredatları ve herhangi bir akreditasyona sahip olup olmadıkları incelendiğinde; eğitim içeriklerinin ve müfredatlarının benzerlik

oranının yüksek olduğu ancak büyük bir çoğunluğunun SHGM standartlarında yetkilendirilmiş / akredite edilmiş olmadıkları görülmektedir.

Tablo 2. Yer Hizmetleri Eğitimi Veren Üniversiteler

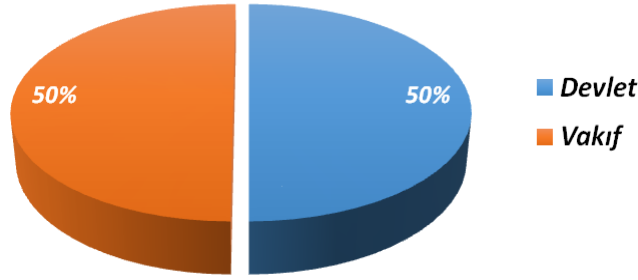
Sıra No	Yer Hizmetleri Eğitimi Veren Üniversiteler “Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği Programı Bulunanlar”	Devlet/Vakıf
1	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	Devlet
2	Akdeniz Üniversitesi	Devlet
3	Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi	Devlet
4	Amasya Üniversitesi	Devlet
5	Atatürk Üniversitesi	Devlet
6	Bayburt Üniversitesi	Devlet
7	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Devlet
8	Bursa Uludağ Üniversitesi	Devlet
9	Dokuz Eylül Üniversitesi	Devlet
10	Ege Üniversitesi	Devlet
11	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	Devlet
12	Gümüşhane Üniversitesi	Devlet
13	Hitit Üniversitesi	Devlet
14	Iğdır Üniversitesi	Devlet
15	Malatya Turgut Özal Üniversitesi	Devlet
16	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	Devlet
17	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	Devlet
18	Pamukkale Üniversitesi	Devlet
19	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Devlet
20	Beykent Üniversitesi	Vakıf
21	Beykoz Üniversitesi	Vakıf
22	İstanbul Arel Üniversitesi	Vakıf
23	İstanbul Aydın Üniversitesi	Vakıf
24	İstanbul Ayyansaray Üniversitesi	Vakıf
25	İstanbul Bilgi Üniversitesi	Vakıf
26	İstanbul Esenyurt Üniversitesi	Vakıf
27	İstanbul Gelişim Üniversitesi	Vakıf
28	İstanbul Kültür Üniversitesi	Vakıf
29	İstanbul Medipol Üniversitesi	Vakıf
30	İstanbul Okan Üniversitesi	Vakıf
31	İstanbul Rumeli Üniversitesi	Vakıf
32	İzmir Ekonomi Üniversitesi	Vakıf
33	Kapadokya Üniversitesi	Vakıf
34	Maltepe Üniversitesi	Vakıf
35	Nişantaşı Üniversitesi	Vakıf
36	Türk Hava Kurumu Üniversitesi	Vakıf
37	Akdeniz Karpaz Üniversitesi	Vakıf
38	Girne Üniversitesi	Vakıf

Kaynak: (YÖK, 2021)

Yer Hizmetleri alanında eğitim veren üniversitelerin genel dağılımına bakıldığında (Şekil 1); 38 üniversitenin %50'sinin (n=29) devlet üniversitelerinden geriye kalan %50'lik dilimin (n=29) ise vakıf üniversitelerinden oluştuğu görülmektedir.

Şekil 1. Yer Hizmetleri Eğitimi Veren Devlet/Vakıf Üniversitelerin Dağılımı

**Yer Hizmetleri Alanında Eğitim Veren
Üniversitelerin Dağılımı (Devlet/Vakıf)**

Havacılık sektöründe yer hizmetlerinin alt uzmanlık alanlarına göre (Tablo 3); Haberleşmeden Temsile, Yolcu Hizmetlerinden Yük Kontrolü ve Dengeye, Ramp, Kargo ve Posta Hizmetlerinden Ulaşım, Uçuş Operasyondan Gözetim ve Yönetim, Uçak Özel Güvenlik Hizmet ve Denetiminden Emniyet Yönetim Sistemine kadar tüm alt süreçler: eğitim konuları ve içerikleri, eğitim saatleri ve sınav gereklilikleri yetkili otorite olan Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmektedir. Sektördeki tüm paydaşlar faaliyetlerini bu eğitim gerekliliklerine göre yürütmektedirler.

Tablo 3. Yer Hizmetleri Eğitim Tablosu (Özet)

HİZMET TÜRÜ/ EĞİTİM ALANI	EĞİTİM KONULARI	Sınav Gerekliği	EĞİTİM SÜRELERİ (Saatler)	
			Temel	Tazeleme
HABERLEŞME	Haberleşme		4	-
TEMSİL	Temsil Hizmeti İşlemleri		4	2
YOLCU HİZMETLERİ	Yolcu Hizmetleri Eğitimi	*	36	14
YÜK KONTROLÜ VE DENGİ	Yük Kontrolü ve Denge Eğitimi	*	72	22
RAMP, KARGO VE POSTA	Marshalling Eğitimi	*	4	-
	De-Anti İcing Unit Teorik Eğitimi	*	16	8
	Push Back Unit Teorik Eğitimi	*	8	4
	Ramp Temizlik		4	2
	Ramp Yükleme Boşaltma		4	4
	Kargo İçin Operasyon ve Ramp Eğitimi		8	4
	Birim Yükleme Araç ve Gereçlerinin Kontrolü	*	4 / 2	2
	Ramp Emniyeti ve Apron Kuralları	*	4	2
	Kargo İşlemleri	*	32	16
	Engelli Yolcuların İşlemleri ve Transferi		2	2
ULAŞIM	Yolcu Memnuniyeti ve Stres Yönetimi Eğitimi		8	4
UÇUŞ OPERASYON	Slot ve Permi Eğitimi		4	-
	Meteoroloji Eğitimi		8	4
	Uçuş Planı İşlemleri	*	8	4
GÖZETİM YÖNETİM	Uçağa Yönelik Yer Hizmetleri Eğitimi		8	4
UÇAK ÖZEL GÜVENLİK HİZMET VE DENETİMİ	Etkili İletişim, Beden Dili ve Stres Yönetimi		8	4
	Seyahat Dokümanları Eğitimi		24	8
	Mülakat Teknikleri		24	8
	Terörizm, Sivil Havacılığa Yönelik Tehditler ve Önlemler, Organizasyonlar Eğitimi		8	4
	Kargo, Bagaj Güvenliği Eğitimi		8	4
EMNİYET YÖNETİM SİSTEMİ	SMS Eğitimi	*	24 / 8	8

Kaynak: (SHGM, HAD Eğitim Talimatı, 2018)

Üniversitelerde verilen mesleki eğitimler her ne kadar yer hizmetleri alanına yönelik olsa da; eğitim içeriklerinin doğrudan SHGM'nin belirlemiş olduğu gereklilikleri ve sektörün beklentilerini karşılayamadığı görülmektedir. Bu kapsamda, SHGM tarafından akredite edilen ve ulusal/uluslar arası standartlarda mesleki eğitim ve sertifika düzenleyebilme yetkisine sahip olan üniversitelerin sayısı (Tablo 4) sadece 4 üniversite ile sınırlı kalmaktadır.

Tablo 4. SHGM Tarafından Yetkilendirilen/Akredite Edilen Üniversiteler

Sıra No	Kuruluş Adı	Yetki Verilen Eğitimler	Yetki Tarihi	Bulunduğu İl
1	İlke Eğitim ve Sağlık Vakfı Kapadokya Meslek Yüksek Okulu	Temsil, Uçuş Operasyon, Yolcu Hizmetleri, Yük Kontrolü ve Haberleşme, Ramp, Gözetim ve Yönetim	2011	NEVŞEHİR
2	THK Üniversitesi Ankara Meslek Yüksekokulu	Yük Kontrolü ve Denge, Haberleşme, Birim Yükleme Gereçlerinin Kontrolü, Meteoroloji, Uçuş Planı İşlemleri, Slot ve Permi İşlemleri, Yer Slotu Takibi, Marshalling, Ramp Emniyeti ve Apron Kuralları, Ramp Ekipman Operasyon, Ramp Yükleme Boşaltma, Kargo İşlemleri, Yolcu Hizmetleri, Engelli Yolcuların İşlemleri ve Transferi, Kayıp Eşya	2013	ANKARA
3	İstanbul Arel Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu	Haberleşme, Kayıp Bagaj / Worldtracer, Seyahat Dokümanları, Engelli Yolcuların İşlemleri ve Transferi, Marshalling, De-Anti Icing, Push Back, Ramp Temizlik, Ramp Yükleme Boşaltma, Birim Yükleme Gereçlerinin Kontrolü, Ramp Emniyeti ve Apron Kuralları, Yolcu Hizmetleri, Haberleşme, Yük kontrolü ve denge ile Birim yükleme araç ve gereçlerinin kontrolü	2014	İSTANBUL
4	Maltepe Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Sivil Havacılık Ulaştırma İşletmeciliği Programı	Yük Kontrolü ve Denge, Birim Yükleme Araçlarının Kontrolü, Meteoroloji, Uçuş Planı İşlemleri, Slot ve Permi, Marshalling, Ramp Emniyeti ve Apron Kuralları, Ramp Yükleme ve Boşaltma, Kargo İşlemleri, Emniyet Yönetim Sistemi, Yolcu Hizmetleri, Seyahat Dokümanları, Engelli Yolcuların İşlemleri ve Transferi, Temsil Hizmeti İşlemleri, Permi İşlemleri ile Haberleşme (Tüm birimler için)	2017	İSTANBUL

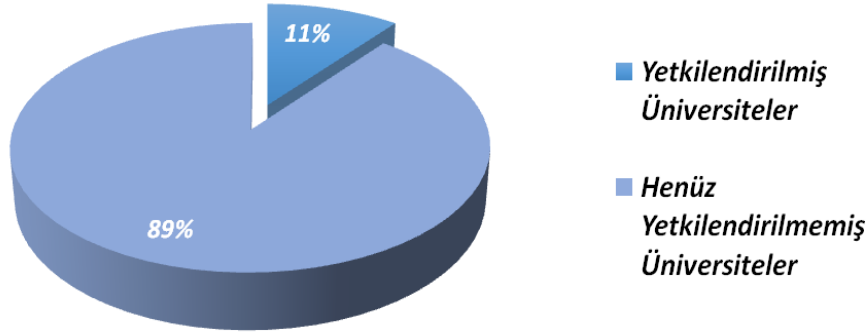
Kaynak: (SHGM, Yer Hizmetleri Eğitim Kuruluşları, 2021)

Eğitim ve istihdam sürecinde ise; 3 farklı durumla karşılaşılmaktadır;

- İlk durum, yer hizmetleri eğitimi veren ancak herhangi bir akreditasyona sahip olmayan üniversiteler/bölümler;
- İkincisi, yer hizmetleri eğitimlerinin yanı sıra akreditasyon süreçlerini tamamlayarak yetkilendirilmiş üniversiteler/bölümler;

• Üçüncüsü ise; yer hizmetleri eğitimlerinin yanı sıra, akreditasyonlarını tamamlayarak yetkilendirilmiş ve mezunların istihdamına yönelik özel sektörle işbirliği yapmakta olan üniversiteler/bölümler.

**Yer Hizmetleri Alanında SHGM Tarafından Akredite Edilen
Üniversitelerin Dağılımı**

Şekil 2. Yer Hizmetleri Alanında Akredite Edilen Üniversitelerin Dağılımı

Eğitim ve istihdam sürecinde; tüm üniversiteler (N=38) içerisinde (Şekil 2) yalnızca %11'lik kısmın akreditasyon süreçlerini tamamlayarak yetkilendirildiği ve SHGM standartlarında yer hizmetleri eğitimi verdiği, geriye kalan %89'luk büyük bir kısmın ise, yer hizmetleri eğitimleri vermesine karşın herhangi bir akreditasyon sürecini tamamlamadığı görülmektedir.

Tablo 5. SHGM Tarafından Yetkilendirilen Üniversiteler

Sıra No	SHGM Tarafından Yetkilendirilen Üniversiteler	Devlet / Vakıf
1	İstanbul Arel Üniversitesi	Vakıf
2	Kapadokya Üniversitesi	Vakıf
3	Maltepe Üniversitesi	Vakıf
4	Türk Hava Kurumu Üniversitesi	Vakıf

Kaynak: (YÖK, 2021) (SHGM, Yer Hizmetleri Eğitim Kuruluşları, 2021)

Türkiye’de 38 üniversitede yer hizmetleri alanında eğitim verilmesine karşın akreditasyon süreçlerinin henüz tamamlanmamış ve sektör ile işbirliğinin gerçekleştirilememiş olması sebebiyle istenilen nitelik ve kalitede mezunlar yetiştirilememektedir. Bu minvalde, havacılık alanında verilen mesleki eğitimlerin istihdama dönüşebilmesi, insan kaynağının etkin ve verimli bir şekilde kullanılabilmesi için üniversite-sektör işbirliği bir gereklilik halini almaktadır.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Üniversitelerin/bölümlerin eğitim içeriklerini ve müfredatlarını Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü'nün gerekliliklerine uygun hale getirerek, verdikleri mesleki eğitimleri yetkilendirmeleri gerekmektedir.

SHGM'nin belirlemiş olduğu gereklilikler, tüm havacılık alanında faaliyet gösteren paydaşlar için standart olarak kabul edilmektedir. Bu süreçte daha önceden bu alanda yetkilendirilmiş olan üniversitelerin, diğer üniversitelerle bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunarak sürece destek olması beklenmektedir. Zira, verilen eğitimlerin istenilen standartlarda olmaması, niteliksiz mezunların ortaya çıkmasına ve ekonomik açıdan süreç içerisinde yer alan tüm kaynaklarının israf edilmesine neden olmaktadır.

Üniversite-sektör işbirliğini geliştirebilmek ve mezuniyet sonrası istihdam sürecine katkı sağlayabilmek için eğitim müfredatlarının gözden geçirilmesi, mezuniyet öncesinde bir veya iki dönemi kapsayacak şekilde işyeri uygulaması/uzun dönemli staj uygulamalarının müfredatlara eklenmesi, ikili protokollerle sektördeki uzmanların akademide ders verebilmeleri, üniversitedeki öğretim elemanlarının ise sektörel tecrübe kazanmaları sağlanmalıdır.

Yer hizmetleri işletmelerinde istihdam edilmeden önce çalışılacak birime göre birtakım zorunlu temel eğitimlerin alınması gerekmektedir. Bu durum, çalışanların istihdam sürecinde işletmeler açısından bir maliyet ve zaman kaybı oluşturmaktadır.

Üniversite-sektör işbirliği kapsamında, üniversitelerin ilgili zorunlu temel eğitimler konusunda yetkilendirilmesi; hem işyeri uygulama sürecinde, hem de mezuniyet aşamasında öğrencilerin herhangi bir ekstra eğitim sürecine katılmadan doğrudan istihdam edilmelerine olanak sağlayacak, işletmelerde eğitim maliyetlerinden ve zaman kaybından kurtulmuş olacaklardır.

Üniversite-sektör işbirliği kapsamında mesleki eğitimlerde kullanılacak eğitim materyallerinin ve kaynaklarının karşılıklı paylaşılması ve yeni eğitim materyallerinin oluşturulması noktasında ortak çalışma grupları oluşturularak akademik ve sektörel tecrübelerden istifade edilmelidir.

Çalışmanın; yer hizmetleri alanında ihtiyaç duyulan insan kaynağının, sektörün ihtiyaçlarına uygun bir şekilde uluslararası ve ulusal standartlara uygun olarak yetiştirilmesi noktasında katkı sağlaması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

ACI. (2015). *Airports Council International Europe*. Economic Impact of European Airlines, A Critical Catalyst to Economic Growth: <http://www.intervistas.com/downloads/reports/Economic%20Impact%20of%20European%20Airports%20-%20January%202015.pdf> adresinden alınmıştır.

Becker, B., & Gerhart, B. (1996). The Impact of Human Resource Management on Organizational Performance: Progress and Prospects. *Academy of Management Journal*, 39(4), 779-801.

Bilkay, S. (2020). *Havacılıkta Yolcu Hizmetleri Yönetiminin Uluslararası Boyutu*. Ankara: İksad Yayınevi.

Çemberci, M., & Onursal, F. S. (2017). *Sivil Havacılık Sektöründe Yeterlilik Belgesi Gerektiren Personelin İstihdam Raporu*. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi Teknolojistik Uygulama ve Araştırma Merkezi.

Demir, A. Z. (2016). Hava Taşımacılık Sektörü, İstanbul Yeni Havalimanı ve İnsan Kaynağı Planlama İhtiyacı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(25), 79-94.

Demirbilek, A. (2018). Küresel Ticarete Lojistik Performans Düzeyi İle Havayolu Kargo Taşımacılığı İlişkisi. *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.

Güler, S. (2010, 07 11). *Havacılık Sektöründe Akıcı Bir İngilizce Şart*. Yeni Asır Gazetesi:

https://www.yeniasir.com.tr/insankaynaklari/2010/07/11/havacilik_sektorunde_akici_bir_ingilizce_sart adresinden alınmıştır.

Karakütük, K. (2012). *Eğitim Planlaması*. Ankara: Elhan Kitap Yayın Dağıtım.

Macit, A., & Macit, D. (2017). Türkiye'de Sivil Havacılık Sektöründe İstihdamın Mevcut Durumu, Sorunları ve Sorunların Çözümüne Yönelik Öneriler. *Journal of Emerging Economies and Policy*, 2(2), 74-85.

SHGM. (2016). *Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu*. Ankara.

SHGM. (2018). *HAD Eğitim Talimatı*. Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Mevzuat, Yönetmelik ve Talimatlar: <http://web.shgm.gov.tr/documents/sivilhavacilik/files/mevzuat/sektorel/talimatlar/2018/SHT-EGITIM.pdf> adresinden alınmıştır.

SHGM. (2021). *Yer Hizmetleri Eğitim Kuruluşları*. Havacılık İşletmeleri: http://web.shgm.gov.tr/documents/sivilhavacilik/files/havacilik_isletmeleri/Yer_Hizmetleri_Egitim_Kuruluslari_180321.xls adresinden alınmıştır.

Somuncu, A. (2019). Mesleki ve Teknik Liselerde Yeni Oluşturulan Sivil Havacılık Yer Hizmetleri Alan Eğitiminin Değerlendirilmesi. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 81-108.

Sucu, M. (2021). Hava Kargo Taşımacılığında HUB Havalimanlarının Rolü: İstanbul Havalimanı Üzerine Stratejik Bir Değerlendirme. K. Vatansever içinde, *İktisadi ve İdari Bilimlerde Araştırma ve Değerlendirmeler* (s. 349-380). Ankara: Gece Publishing.

Sucu, M. (2021). Stratejik İnsan Kaynakları Yönetiminin İç Girişimcilik Üzerine Etkisini Tespit Etmeye Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 992-1019.

YÖK. (2021). *Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği Programı Bulunan Tüm Üniversiteler*. YÖK ATLAS: <https://yokatlas.yok.gov.tr/onlisans-program.php?b=30075> adresinden alınmıştır.